

Hier datum via "Invoegen > Tekst > Koptekst & Voettekst". Stel meteen de voettekst voor hand-outs

Decreet Jeugddelinquentierecht

Lieve Balcaen

SAM steunpunt Mens en Samenleving

steunpunt mens
en samenleving

Voortraject

Voortraject

Meer info: <https://jongerenwelzijn.be/over-ons/regelgeving/traject-jeugdrecht>

Zesde staatshervorming najaar 2011

Vlaanderen wordt bevoegd voor het jeugddelinquentierecht

Vlaams regeerakkoord 2014-2019

Krijtlijnen:

- Keuze voor een eigen Vlaamse aanpak van Jeugddelinquentie
- Onderscheiden maar complementair traject van jeugdhulpverlening en reactie op jeugddelicten
- Federale jeugdinstanties integreren in gemeenschapsinstellingen
- Uithandengeving blijft behouden

Voortraject

Wetenschappelijke onderbouwing

Omgevingsanalyse door Vlaamse universiteiten en het kenniscentrum kinderrechten

1. Analyse Vlaamse context
2. Jeugddelinquentie: fenomeen en verklaringen
3. Evaluatie van de maatregelen
4. Kinderrechtenkader
5. Vergelijking van jeugdrechtssystemen

Voortraject

Intensief, participatief en transparant

6 themagroepen met

Jeugdrechters - parketmagistraten - jeugdadvocaten

Academici - kinderrechtencommissariaat - jeugdhulp

HCA-medewerkers - kinderpsychiatrie - steunpunt jeugdhulp
- koepels....

Parallele themagroepen met jongeren en ouders

Afronding juni 2016

Politieke besluitvorming

Moeizaam proces - duurde langer dan gepland

- Blijvende betrokkenheid van het werkveld met veel spontane adviezen
- Zwakke uitwerking op technisch-juridisch vlak: veel technische aanpassingen nodig

Tweede advies van RvS op de amendementen

Definitieve goedkeuring op 15 februari 2019

Stapsgewijze uitvoering voorzien op 1 september 2019

Uitgangspunten

Uitgangspunten

Zie: Memorie van toelichting

https://jongerenwelzijn.be/assets/docs/ons/regelgeving/voorontwerp_decreet_jeugddelinquentierecht_memorie.pdf

- Verantwoordelijkheid
- Constructief en herstelgericht
- Snelle reacties
- Verhoogde rechtswaarborgen
- Subsidiair
- Verbinding naar de jeugdhulp
- Meer aandacht voor het slachtoffer
- Alternatief voor uithandengeving
- Wetenschappelijk onderbouwd

Verantwoordelijkheid - jongere

Gedragen verantwoordelijkheid - geen geïndividualiseerd schuldmodel

- uitleg in begrijpelijke taal
- Kansen geven om zelf iets te ondernemen
 - Positief project (eigen voorstel van de jongere) + behoud herstelrechtelijk aanbod
 - Zelf voorwaarden voorstellen

Jongere wordt hierbij begeleid en omkaderd.

Verantwoordelijkheid - context

- Ouders + opvoedingsverantwoordelijken
- Ook de omgeving kan aangesproken worden om de jongere te ondersteunen om delicten in de toekomst te voorkomen

Inherent aan een aantal reacties:

- mogelijkheid om ook met de ouders delictgericht te werken
- specifieke ambulante contextgerichte reactie
- bij verblijf in GI
- bij de uitvoering van positief project

Constructieve, herstelgerichte reacties

Gericht op herstel

van de schade en van relaties

Waar mogelijk aanbod van herstelbemiddeling

Een participatief proces

zoveel mogelijk betrekken van de jongere, de ouders en het slachtoffer bij de beslissing hoe er moet gereageerd worden.

Transparant

Duidelijke taal over de feiten, de normstelling, de plaats in de procedure, de verwachtingen naar jongere en ouders (opvoedingsverantwoordelijke)

Snelle reacties

Meer reactiemogelijkheden voor het openbaar ministerie

Pro:

- kort op de bal spelen is effectiever
- minder stigmatiserend
- internationaal consensus dat 'diversie' in het belang van het kind is
- maatschappelijk onderzoek is niet steeds nodig

Contra:

- recht spreken is niet de taak van het openbaar ministerie
- Gaat in tegen het vermoeden van onschuld. Alleen de jeugdrechter kan zich in de fase ten gronde uitspreken over de schuld van de verdachte.

Verhoogde rechtswaarborgen

- Op niveau van Openbaar ministerie
 - > Bijstand advocaat
 - > Bedenktijd
 - > Aanwijzingen van schuld
 - > Jongeren ontkent de feiten niet
 - > Verval van strafvordering na positieve uitvoering
- Toepassing van decreet rechtspositie van de minderjarige ook bij reacties op delicten
- Beperking van de rechtsplegingstermijn bij voorlopige maatregelen

Subsidiair

- voorkeur voor ambulante reacties
- nieuwe alternatieven voor gesloten begeleiding
- ambulante vervolgttrajecten voorzien
- zo kort mogelijk
- herziening naar minder ingrijpende reactie mogelijk

Jeugdhulp en jeugddelinquentie: gescheiden en verbonden

Gescheiden trajecten

- Een verblijf in een gemeenschapsinstelling is enkel nog mogelijk na een jeugddelict. (uitz: time-out)
- plaatsing in een private voorziening op grond van feiten kan niet langer.

Verbonden trajecten

- Het O.M. kan de jeugdrechter rechtstreeks vorderen om hulp op te leggen na een delict, volgens de regels binnen het decreet integrale jeugdhulp (op grond van een VOS)
- Als voorwaarde tot seponering of om meer ingrijpende maatregel te vermijden.

Meer aandacht voor het slachtoffer

- Ook minderjarige slachtoffers hebben recht op een gratis advocaat bij bemiddeling
- Slachtoffer wordt geïnformeerd over de beslissing tot herziening
- Bij herziening van een sanctie moet de jeugdrechtbank rekening houden met de belangen van het slachtoffer.

Alternatieven voor uithandengeving

Uithandengeving blijft behouden

Sancties voorzien tot 7 jaar voor + zestienjarigen

Na drie jaar volgt een wetenschappelijke evaluatie

Wetenschappelijk onderbouwde reacties

- Geslotenheid op basis van multidisciplinaire screening met risicotaxatie
- Voorrang voor reacties waarvan aangetoond werd dat ze werken
- Monitoring van cijfers met aandacht voor recidievcijfers

Het decreet jeugddelinquentierecht

Terminologie - Duidelijke taal

Jeugddelinquentierecht vervangt de term jeugdbeschermingsrecht

Jeugddelict vervangt de term ‘misdrijf omschreven feit’ (MOF)

Reactie is de maatschappelijke reactie op een jeugddelict.

Maatregel is de reactie tijdens de voorlopige rechtspleging

Sanctie is de reactie tijdens de definitieve rechtspleging

Verwijder deze dia als je hem niet meer nodig hebt.

Leeftijdsgrenzen

Benedengrens: 12 jaar op het ogenblik van de feiten

Bovengrens 18 jaar op het ogenblik van de feiten

De uitvoering van de reactie kan lopen **tot maximaal 23 jaar**

Uitzonderlijk tot 25 jaar bij sanctie van 7 jaar gesloten begeleiding van + 16jarige

Grondbeginselen

Tijdig en gepast:

- Vaststellen van jeugddelict en wie hiervoor verantwoordelijk is
- Uitleg van de norm - ook door confrontatie met de gevolgen
- Duidelijke taal over de procedure, wat de jongere kan verwachten en wat hij zelf kan ondernemen.
- Herstelgericht: materiele schade + bevorderen en herstellen van relaties 'reïntegratie'
- Recht op jeugdhulpverlening blijft behouden
- Ruimte laten voor afhandeling op niveau van parket
- Beschermen van veilig en vredig samenleven in de maatschappij
- Inzetten op preventie en op de oorzaken van jeugddelinquentie

Grondbeginselen

Elk optreden

- Wordt uitgevoerd door personen die goed opgeleid zijn.
- Is voor alle partijen humaan, zinvol en zingevend
- Is proportioneel (ernst van de feiten, de schade, risico voor de maatschappij)
- is specifiek (op maat)
- houdt rekening met wetenschappelijke inzichten

Grondbeginselen

Rechtswaarborgen

Toepassing van

- > Het decreet rechtspositie van de minderjarige ook bij reacties op delicten
- > Het kinderrechtenverdrag en andere internationale verdragen (belang van het kind)

Bijstand door een advocaat in alle stadia van de procedure

Proportionaliteit

Subsidiariteit

Afhandeling op niveau van Openbaar Ministerie

Afhandeling niveau van het Openbaar Ministerie

Opsomming van de mogelijkheden:

- Seponeren
- Waarschuwingbrief
- Mondelinge waarschuwing
- Voorstel van bemiddeling
- Voorstel van positief project (max 30)
- Opleggen van voorwaarden (max 30u)

Afhandeling niveau van het Openbaar Ministerie

Bemiddeling

Jeugdwet 2006: parket moet motiveren wanneer ze de jeugdrechter vordert zonder voorafgaand aanbod van bemiddeling. Dit valt nu weg.

Voorwaarden:

- Vrijwillig
- Ontkent jeugddelict niet
- Ernstige aanwijzingen van schuld
- Gratis bijstand advocaat ook voor minderjarig slachtoffer

Afhandeling niveau van het Openbaar Ministerie

Bemiddeling: het akkoord

- **Parket kan akkoord niet wijzigen**, wel weigeren indien in strijd met de openbare orde.
- **Open scenario na (niet) uitvoering:**
seponering met verval van strafvordering OF vordering mits motivering
- **Homologatie mogelijk** van het akkoord door de jeugdrechtbank, tenzij in strijd met de openbare orde

Afhandeling niveau van het Openbaar Ministerie

Positief Project

Aanbod aan de minderjarige (en ouders) om zelf iets uit te werken

“Het positief project is hét instrument bij uitstek van en voor de minderjarige” (MvT)

“Het betrekken van de ouders maakt onderdeel uit van de ondersteuning van de minderjarige in het proces van groeien in verantwoordelijkheid” (MvT)

HCA-dienst zorgt voor begeleiding en inhoudelijke ondersteuning

Afhandeling niveau van het Openbaar Ministerie

Positief project

- bijstand van advocaat
- jongere ontkent jeugddelict niet
- ernstige aanwijzingen van schuld
- uitvoering binnen de zes maanden
- max **30u**

Parket kan voorstel niet wijzigen, wel weigeren mits duidelijke motivatie

Uitgevoerd: JA -seponering met verval van strafvordering

NEE- mogelijk naar jeugdrechtbank

Afhandeling niveau van het Openbaar Ministerie

Voorwaarden (voor seponering)

Zelfde rechtswaarborgen

Opsomming: limitatief

- plaatsverbod
- contactverbod
- schoolse vorming of opleiding
- leerproject max 30u - uitvoering max 6md
- Ambulante behandeling door CGG of voor seksuele of verslavingsproblemen
- aanmelden voor de jeugdhulp

Uitgevoerd: JA - seponering met verval van strafvordering

NEE- mogelijk naar jeugdrechtbank

Afhandeling op niveau van jeugdrechter of jeugdrechtbank

Afhandeling op niveau van de jeugdrechter of jeugdrechtbank

De jeugdrechter houdt rekening met de **volgende factoren**

in de opgesomde volgorde van belang:

- *-3.Ernst van de feiten, schade en gevolgen voor slachtoffer
- 1.Persoonlijkheid en maturiteit van de jongere
- 4.Recidive of risico op recidive
- 6.Veiligheid van de maatschappij
- 2.Leefomgeving van de minderjarige
- 5.Veiligheid van de minderjarige

*cijfers geven de volgorde aan in de jeugdwet van 2006

Afhandeling op niveau van de jeugdrechter of jeugdrechtbank

Procedure

De jongere verschijnt in principe **in persoon** maar de jeugdrechter kan ook een **videoconferentie** toestaan (behalve voor de eerste zitting)

Herzieningsbevoegdheid

- Alleen intrekking of wijziging in een minder strenge of ingrijpende reactie is mogelijk. Geen verzwaring of verlenging van de maatregel.
- Door jeugdrechter ambtshalve of op verzoek van ouders /jongere
- Na 1 jaar wordt elke sanctie herbekeken.
- Hierbij wordt ook rekening gehouden met de belangen van het slachtoffer

Afhandeling op niveau van de jeugdrechter of jeugdrechtbank

Delictgericht werken met de ouders

- De jeugdrechter kan opleggen dat ook met de ouders delictgericht moet gewerkt worden.
- *“De jeugdrechter doet een appèl op de betrokkenheid van de ouders en bepaalt dat ook zij hun verantwoordelijkheid moeten nemen voor het jeugddelict en de gevolgen ervan”.*
- Uitvoering door dienst van de Vlaamse gemeenschap.

Vorbereidende rechtspleging

Vorbereidende rechtspleging

Duur van de rechtspleging

In principe zes maanden. Nadien kan geen maatregel meer worden opgelegd.

Uitzonderingen:

Verlenging tot **1 jaar** mogelijk

- het onderzoek naar de feiten is nog niet afgerond
- OF bij zware feiten (strafbaar met + 5 jaar opsluiting)

Verlenging tot **2 jaar** mogelijk

-Als beide voorwaarden cumulatief vervuld zijn

Verdere verlenging mgl per maand met specifieke motivatie en absolute noodzaak

Ook **de duur van de ambulante maatregel, de voorwaarden en de gesloten begeleiding** kunnen **telkens met drie maanden verlengd** worden tot de maximale termijn voor de rechtspleging is verstreken!

Vorbereidende rechtspleging

Opsomming van de mogelijkheden

Aanbod van bemiddeling of Hergo (geen aanbod motiveren)

Maatregel: opsomming naar graad van ingrijpend karakter met toezicht sociale dienst JRB - cumulatief

- > Voorstel van **positief project** (max.60u)
- > **Ambulante maatregel** (6md - verlengbaar) met betrekken van context.
- > **Voorwaarden** (max 6md - verlengbaar) - niet limitatief
- > **Gesloten oriëntatie** in gemeenschapsinstelling van max 1 maand.
- > **Gesloten begeleiding** in gemeenschapsinstelling van max 3 maanden *opeenvolgend*.(!)

De jeugdrechter kan de genomen maatregel steeds opheffen

Vorbereidende rechtspleging

Positief project

Max 60u

Voorwaarden (om zwaardere maatregel te vermijden)

- Ook gemeenschapsdienst en huisarrest mogelijk
- Max 60u voor leerproject en gemeenschapsdienst
- Vervangende maatregel voorzien bij niet-naleving van de voorwaarden
- Herroeping mogelijk bij nieuw delict.

Jeugdrechtcr kan de maatregelen aanpassen maar niet verstrengen

Vorbereidende rechtspleging

Ambulante maatregel

Behandeling in een psychologische of psychiatrische dienst of een dienst voor seksuele of verslavingsproblemen

Of een delictspecifieke contextbegeleiding met onderbouwde methoden die erop gericht zijn om herhaling te voorkomen.

Vorbereidende rechtspleging

Gesloten oriëntatie (max 1 maand)

Doel: risicotaxatie en screening

oriëntatievoorstel formuleren

Voorwaarden (cumulatief)

- ernstige aanwijzingen dat verder onderzoek noodzakelijk is
- feiten strafbaar met minstens **3j** gevangenisstraf (minstens 5 tot 10 jaar voor 12-13 jarigen)
- dringende, ernstige en uitzonderlijke omstandigheden mbt openbare veiligheid
- gesloten oriëntatie is noodzakelijk

Vorbereidende rechtspleging

Gesloten oriëntatie

Na 10 dagen: risicotaxatie (gesloten oriëntatie noodzakelijk?)

NEEN: omzetting mogelijk naar ambulante maatregel of voorwaarden

JA: verder in gesloten oriëntatie met oog op oriëntatievoorstel

Gesloten begeleiding (max 3 maanden opeenvolgend tot de maximale rechtsplegingstermijn is verstreken)

- steeds na oriëntatievoorstel

Rechtspleging ten gronde

Rechtspleging ten gronde

Er kan een sanctie opgelegd worden tot de leeftijd van 23 jaar

Aanbod van bemiddeling of Hergo (geen aanbod: motiveren)

Opsomming naar graad van ingrijpend karakter met toezicht sociale dienst

JRB - cumulatief

- > **Berisping**
- > **Geen sanctie** (maatregel is voldoende)
- > **Voorstel van positief project** (max.220u) vervangende sanctie
- > **Ambulante maatregel** (max 2 jaar) vervangende sanctie
- > **Voorwaarden** (max 2 jaar - 220 u) vervangende sanctie
- > **Gesloten oriëntatie** (max 1 maand)
- > **Gesloten begeleiding** (3-6-9 maand)
- > **Gesloten begeleiding** (2-5-7 jaar)

Rechtspleging ten gronde

Ouders of andere relevante personen uit de leefomgeving worden betrokken bij de sanctie.

Electronische monitoring mogelijk.

Opvolging van de sanctie vanop afstand. (positief project-voorwaarden-ambulante sanctie)

Kan als alternatief voor een gesloten sanctie.

Rechtspleging ten gronde

Gesloten begeleiding 2-5-7 jaar

Alternatief voor de uithandengeving

2 jaar: 12-13 jaar op ogenblik van de feiten (uitzonderlijke omstandigheden)

5 jaar: 14-15 jaar op ogenblik van de feiten (uitzonderlijke omstandigheden)

7jaar: 16-17 jaar op ogenblik van de feiten (max tot 25 jaar)

Halfjaarlijkse evaluatie (vanaf 18j jaarlijks) met mogelijkheid om vervolgtraject uit te werken

Rechtspleging ten gronde

Gesloten begeleiding 2-5-7 jaar

Voorwaarden

- vermoeden van schuldbequaamheid
- elke andere sanctie is ongepast of heeft gefaald
- fysieke en psychische integriteit is in gevaar(zichzelf of derde)
- gesloten begeleiding noodzakelijk
- zeer zware feiten
 - > Terrorisme en schending internationaal humanitair recht
 - > Aanranding - verkrachting - pooier
 - > Doodslag en moord
 - > Zeer zware slagen en verwondingen /foltering
 - > Vermogensdelicten met geweld-bedreiging-braak
- in principe na maatschappelijk en medisch psychologisch onderzoek

Rechtspleging ten gronde

Terbeschikkingstelling van de jeugdrechtbank

Combinatie mogelijk met 10 jaar TBS

- > bij strafbaarstelling met minstens 20 jaar opsluiting
- > schuldbekwaamheid
- > verdere opvolging na sanctie noodzakelijk

Uitvoering door ambulante sanctie - voorwaarden - gesloten begeleiding

Halfjaarlijkse evaluatie - opheffing mogelijk

Na 25 jaar wordt de strafuitvoeringsrechtbank bevoegd

Uithandengeving

Uithandengeving blijft behouden

Voorwaarden cumulatief

- + 16 jaar
- er was voordien reeds een sanctie van gesloten oriëntatie of begeleiding
- zeer zware feiten (vgl 7 jaar gesloten begeleiding)

Plaatsing in jeugdpsychiatrische dienst

Plaatsing in open afdeling

Nadat jeugdpsychiater heeft vastgesteld dat het oordeelsvermogen of het vermogen tot het beheersen van zijn handelingen ernstig is aangetast

Plaatsing in gesloten afdeling

Plaatsing in gesloten afdeling blijft verlopen volgens de procedure die voorzien is in de wet op de bescherming van de persoon van de geesteszieke.

Gefaseerde inwerkingtreding

Het decreet treedt in werking op **1 september 2019**

De artikels m.b.t. **de gesloten oriëntatie en de gesloten begeleiding** treden uiterlijk in werking op **1 september 2022**.

TBS treedt in werking na samenwerkingsakkoord tussen federale overheid en de Vlaamse gemeenschap

Beoordeling

Veel mogelijkheden voor meer gedragen responsabilisering

Risico's:

- netwidening op niveau van het openbaar ministerie?
- verharding van de reacties?
- Hoger aantal uren leerproject en gemeenschapsdienst?
- Langdurige gesloten begeleiding?

The proof of the pudding is the eating!

sam

steunpunt mens
en samenleving